# DEN DANSKE ØKONOMI I 1. HALVÅR 1963[1])

Den noget roligere stigningstakt i den danske økonomi, der har gjort sig gældende i den sidste del af 1962, er fortsat i første halvdel af indeværende år. Som ventet lå beskæftigelsen i årets første måneder som følge af den langvarige frostperiode betydeligt lavere end i samme periode sidste år.

TABEL 1

*Den gennemsnitlige ledighed efter de ugentlige opgørelser.*
1000 ledige.

| | Arbejdsmænd | | Byggefag | | Andre Mænd | | Kvinder | | I alt | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | 1962 | 1963 | 1962 | 1963 | 1962 | 1963 | 1962 | 1963 | 1962 | 1963 |
| 1. kvartal... | 35,0 | 52,6 | 1,9 | 4,8 | 5,6 | 8,3 | 3,5 | 4,1 | 45,9 | 79,8 |
| 2. kvartal... | 8,6 | 12,3 | 0,1 | 0,6 | 2,3 | 3,7 | 1,9 | 2,3 | 12,9 | 18,9 |

Dette gælder især for byggesektorens vedkommende. For byggeriet i »byer m. v.«, der omfatter ca. 3/4 af det samlede byggeri i landet, var der i 1. kvartal tale om et fald i påbegyndelserne på 40 %, et fald i fuldførelserne på 5 %, medens det igangværende byggeri ved udgangen af kvartalet var af omtrent samme omfang som sidste år. I 2. kvartal er der sket en mærkbar stigning i aktiviteten, et forhold, der afspejler sig i ledighedstallene for byggefagene. I maj måned var arbejdsløsheden her af samme størrelse som i 1961 og kun ubetydeligt højere end i samme måned sidste år. I juni faldt den yderligere, således at der ved halvårets udgang herskede fuld beskæftigelse inden for faget. For 1. halvår under ét er der dog tale om en betydelig nedgang i aktiviteten i forhold til sidste år, jfr. tabel 2. Påbegyndelserne er gået ned med 30 pct., og nedgangen viser sig med nogenlunde samme styrke for boligbyggeriet og erhvervsbyggeriet. Fuldførelserne er faldet med 8 pct., men her viser boligbyggeriet en svag fremgang.

Også inden for andre erhverv har arbejdsløsheden såvel absolut som procentuelt ligget noget højere end i de nærmest foregående år, hvilket i et vist omfang skyldes den lange vinter og det heraf fremkaldte aktivitetsfald i byggesektoren. Også bortset herfra synes beskæftigelsen dog at ligge på et lidt lavere niveau. I maj måned var der som nævnt kun en ubetydelig arbejdsløshed i byggefagene, men i en række industrier lå antallet af præsterede arbejdstimer dog kendeligt lavere end i de to foregående år.

[1]) Se også tabelbilaget bag i hæftet.

TABEL 2

*Byggeriet i »Byer m. v.«. 1. halvår.*

1000 m².

| | Påbegyndelser 1962 | Påbegyndelser 1963 | Pct.vis ændring | Fuldførelser 1962 | Fuldførelser 1963 | Pct.vis ændring | Igangværende ult. halvåret 1962 | Igangværende ult. halvåret 1963 | Pct.v ændring |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Boligbyggeri | 1488 | 1026 | ÷31 | 1128 | 1153 | + 2 | 3117 | 2859 | ÷ 8 |
| Erhvervsbyggeri | 892 | 682 | ÷24 | 764 | 619 | ÷19 | 1681 | 1760 | + 5 |
| Ikke-erhvervsbyggeri[1] | 216 | 122 | ÷44 | 182 | 137 | ÷25 | 805 | 722 | ÷10 |
| I alt | 2596 | 1830 | ÷30 | 2074 | 1909 | ÷ 8 | 5603 | 5341 | ÷ 5 |

[1]) Skoler, sygehuse m.v.

Dette gælder især for tekstilindustrien, fodtøjs- og beklædningsindustrien, træindustrien, sten-, ler- og glasindustrien samt jern og metalindustrien.

Den tendens til en lidt langsommere stigning i produktionen, som disse tal antyder, bekræftes af den undersøgelse af virksomhedernes produktionsforventninger, som Statistisk Departement for nylig har offentliggjort.[1]) Undersøgelsen dækker ca. 70 % af den samlede industri, målt ved antal beskæftigede arbejdere.

Medens den procentdel af industrien, der i maj måned forventede en større produktion i den resterende del af året end i samme periode året forud, var 32 i 1961 og 33 i 1962, regnede kun 22 % med en produktionsstigning i indeværende år. 18 % regnede med en lavere produktion, mod 6 % i 1961 og 7 % i 1962. Uændret produktion forventedes af 38 i år, mod 42 resp. 45 % i de to foregående år.

De ved samme undersøgelse fremkomne oplysninger om virksomhedernes investeringsplaner viser, at de planlagte investeringer for indeværende år ligger ca. 20 % lavere end sidste år. Den tendens til en aftagende stigningstakt i industriens investeringer, der har gjort sig gældende i de seneste år, synes således at skulle fortsætte.

I samme retning peger den sidst foretagne opgørelse over ordrebeholdninger i jern- og metalindustrien. Sammenlignet med opgørelsen pr. 1. april sidste år lå ordrebeholdningerne på samme tidspunkt i år betydeligt lavere, især for jernskibsværfter og andre metalværker. Der var her tale om et fald på lidt over 30 %. Men også for metalvarefabrikker og maskinfabrik-

TABEL 3

*Industriens investeringer 1958–62.*

mio. kr.

| | 1958 | 1959 | 1960 | 1961 | 1962 |
|---|---|---|---|---|---|
| Samlet investering | 765 | 971 | 1386 | 1685 | 1857 |
| Pct.vis stigning | | 27 | 43 | 22 | 10 |

[1]) Stat. Efterretn. nr. 29 1963.

ker var nedgangen betydelig (ca. 20 %). Kun jern- og stålværkernes samt radiofabrikkernes ordrebeholdninger viste mindre stigninger.

Prisudviklingen for industrielle råvarer m v. har været ret stabil gennem det sidste år, og for industrielle halvfabrikata og færdigvarer har prisstigningerne været ret små. Da den gennemsnitlige timefortjeneste i løbet af 1962 er steget med ca. 10 % (cf. tabel 4), må man antage – selv med forbehold for en ret stor stigning i produktiviteten – at industriens indtjening i første halvdel af indeværende år har været faldende, eller i hvert fald stagnerende.

TABEL 4

*Den gennemsnitlige timefortjeneste incl. feriepenge og samtlige tillæg.*

øre.

| | Faglærte arbejdere | | Ufaglærte arbejdere | | Kvinder | | I alt | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | 1961 | 1962 | 1961 | 1962 | 1961 | 1962 | 1961 | 1962 |
| Hovedstaden | 913 | 1012 | 744 | 824 | 520 | 581 | 753 | 838 |
| Det øvrige land | 758 | 839 | 642 | 702 | 462 | 509 | 648 | 711 |
| Hele landet | 828 | 915 | 679 | 746 | 490 | 542 | 691 | 762 |

Derimod har der været tale om en stigning i landbrugets indtjening, der i væsentlig grad skyldes prisstigninger såvel på hjemmemarkedet som på eksportmarkedet. Værdien af den animalske landbrugsproduktion var i 1. halvår ca. 7 % større end for samme tidsrum i fjor. Prisstigningen har især været udtalt for varegrupperne mælk og fløde, ost og kasein, æg og fjerkræ, samt hornkvæg, okse- og kalvekød.

Derimod viser de foreliggende oplysninger om de producerede mængder, at der for de fleste varers vedkommende har været tale om et produktionsfald, mest udtalt for smør. Kun produktionen af okse- og kalvekød er steget nævneværdigt.

Totalt set har aktivitetsniveauet i første halvdel af indeværende år således været en smule lavere end i de nærmest foregående år. Som følge heraf er der indtruffet et fald i den samlede efterspørgsel, hvilket har bevirket, dels at detailhandelens indtjening er gået tilbage, dels at den samlede vareimport er stagneret.

TABEL 5

*Værdien af den animalske landbrugsproduktion 1. halvår.*

mio. kr.

| | Mælk og fløde | Smør | Ost og kasein | Æg og fjerkræ | Hornkvæg, Okse- og kalvekød | Svin og flæsk | Samlet produktionsværdi[1]) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1962 | 299,5 | 511,0 | 202,6 | 281,7 | 638,6 | 1.414,5 | 3.369,8 |
| 1963 | 336,3 | 520,7 | 243,5 | 315,3 | 731,3 | 1.431,1 | 3.601,1 |

[1]) Incl. produktionsværdien af fåre- og lammekød, hestekød samt export af levende heste.

TABEL 6

*Produktion af animalske landbrugsvarer 1. halvår.*

mio. kg.

| | Mælk | Smør | Ost | Æg | Fjerkræ | Okse- og kalvekød | Svinekød og flæsk |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1962..... | 2847 | 89,9 | 61,3 | 73,9 | 39,9 | 149,8 | 340,5 |
| 1963..... | 2673 | 79,3 | 63,6 | 58,2 | 37,2 | 166,2 | 339,2 |

TABEL 7

*Detailomsætningsindeks.*

1961 gns. = 100.

| | Jan-feb. | | Marts-april | | Maj-juni | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | 1962 | 1963 | 1962 | 1963 | 1962 | 1963 |
| Nærings- og nydelsesmidler.... | 94 | 105 | 108 | 118 | 113 | 124 |
| Beklædning m.v..... | 89 | 96 | 93 | 92 | 118 | 116 |
| Andre forbrugsvarer..... | 92 | 92 | 104 | 102 | 112 | 108 |
| I alt detailhandel m. forbrugsv. | 93 | 101 | 104 | 110 | 114 | 119 |

Det fremgår af tabellen, at detailomsætningen med nærings- og nydelsesmidler gennemsnitligt har været ca. 10 % højere i år end sidste år, en stigning, der nogenlunde svarer til den i samme tidsrum indtrufne prisstigning. For beklædning m. v. har der været en stigning i årets første måneder på ca. 8 %, hvorefter omsætningen har ligget ca. 1 % lavere end i fjor. I forhold til stigningen i forbrugerprisindekset skulle dette betyde, at der i årets første måneder har været en vis mængdemæssig forøgelse, der senere er blevet afløst af et fald. Omsætningen af andre forbrugsvarer – i hovedsagen varige forbrugsgoder – har i år været et par procent lavere end sidste år. I betragtning af, at der i mellemtiden er sket prisstigninger for disse varer på 8–10 %, må der være indtruffet et mærkbart fald i de solgte mængder.

Vareimporten, der i første halvår 1962 steg med 12 % sml. med det foregående år, lå i år kun ca. 1 % højere end sidste år. Udviklingen i de to kvartaler har imidlertid været meget forskellig. I første kvartal faldt importen som følge af det unormalt lave aktivitetsniveau med ca. 4 %, for derefter at stige kraftigt i andet kvartal, hvor der selv i forhold til det ekstraordinært høje 1962-niveau var tale om en stigning på omkring 14 %.

For landbrugsråstoffernes vedkommende lå importen både i første og andet kvartal noget lavere end sidste år. Baggrunden herfor må i væsentlig grad søges i den store høst i 1962, der har mindsket importbehovet for korn. For perioden under ét var importen heraf kun ca. halvt så stor som i 1962.

Også for de industrielle råvarer var der tale om en ikke ringe nedgang i årets første kvartal – især for varerne jern og stål, oliefrø samt træ m. v. – der modsvaredes af en noget mindre stigning i andet kvartal, således at

TABEL 8

*Vareimport.*

mio kr.

| | 1. kvartal | | 2. kvartal | | 1. halvår | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | 1962 | 1963 | 1962 | 1963 | 1962 | 1963 |
| Råstoffer til landbruget | 347 | 278 | 332 | 293 | 679 | 571 |
| Råstoffer til industrien | 793 | 662 | 751 | 827 | 1544 | 1489 |
| Brændsel | 417 | 490 | 425 | 444 | 842 | 934 |
| Forarbejdede varer | 1765 | 1728 | 1807 | 1942 | 3572 | 3670 |
| Nærings- og nydelsesmidler | 191 | 215 | 202 | 245 | 393 | 460 |
| I alt vareimport | 3513 | 3373 | 3517 | 3751 | 7030 | 7124 |

den samlede import i halvåret lå ca. 4 % lavere end i 1962. Iflg. Det statistiske Departements opgørelser over lagre af råstoffer m. v. er der i løbet af første kvartal i år sket en formindskelse af de samlede beholdninger med ca. 12 % mod kun ca. 6 % i de to foregående år. Selv om en sammenligning af importopgørelsen og lageropgørelsen ikke umiddelbart er mulig, kan man dog formentlig regne med, at importstigningen i andet kvartal i hovedsagen har betydet en retablering af beholdningerne efter det ekstraordinært store forbrug i vintermånederne. Dette forhold gør sig også gældende for brændselsimportens vedkommende. Importen af forarbejdede varer viser et fald i første kvartal på ca. 2 %, mod en stigning på ca. 3 % for første halvår. Det må herved tages i betragtning, at importen af biler og motorcykler efter de store indkøb sidste år i begge kvartaler har ligget noget lavere (ca. 40 mio. kr. i 1. kvartal og ca. 60 mio. kr. i 2. kvartal), og at der i 1. kvartal var en nedgang i importen af skibe på ca. 45 mio. kr.

For eksportens vedkommende har der i 1. halvår været en stigning på i alt ca. 810 mio. kr. eller ca. 15 %. Heraf vedrører 212 mio. kr., eller omkring 25 % af den samlede stigning, landbrugseksporten. Hovedposterne er her en stigning i eksporten af kød og kødvarer (især okse- og kalvekød) på 145 mio. kr. eller ca. 16 %, en stigning – i ikke ringe omfang prisstigning – for mejeriprodukter og æg på 48 mio. kr. (6 %), samt en stigning i eksporten af korn og kornvarer på 21 mio. kr. eller 19 %.

Blandt industrivarerne er der især for transportmidlernes vedkommende tale om en meget kraftig stigning. Eksporten inden for denne varegruppe, der helt domineres af de meget svingende leverancer af skibe, er mere end fordoblet i forhold til sidste år. Også for maskineksportens vedkommende er der dog sket en kraftig vækst, ca. 23 % eller omkring 190 mio. kr. Blandt de øvrige varer kan nævnes en stigning i eksporten af kemiske råstoffer på 14 mio. kr., plasticvarer 17 mio. kr., garner og metervarer 17 mio. kr., beklædning 20 mio. kr., sukker og sukkervarer 16 mio. kr. samt metalvarer 11 mio. kr. Endelig er exporten af fisk steget med 28 mio. kr. eller ca. 13 %.

Eksportstigningen har været ret jævnt fordelt over halvåret. Korrige-

TABEL 9

*Export af varer.*

mio. kr.

| | 1. kvartal 1962 | 1. kvartal 1963 | 1. halvår 1962 | 1. halvår 1963 |
|---|---|---|---|---|
| Landbrugsvarer | 1481 | 1533 | 2888 | 3100 |
| Fiskeprodukter | 109 | 128 | 216 | 244 |
| Nærings- og nydelsesmidler | 34 | 43 | 82 | 107 |
| Oliekager, olie m.v. | 75 | 72 | 139 | 145 |
| Medicinalvarer | 43 | 41 | 85 | 84 |
| Andre kemiske prod. | 82 | 95 | 169 | 209 |
| Maskiner, instrumenter | 422 | 513 | 871 | 1058 |
| Møbler | 39 | 41 | 75 | 86 |
| Andre råvarer | 33 | 33 | 69 | 79 |
| Tekstil & beklædning | 93 | 108 | 181 | 219 |
| Transportmidler | 61 | 133 | 184 | 389 |
| Metalvarer | 74 | 85 | 151 | 184 |
| Andre varer | 163 | 162 | 343 | 362 |
| I alt | 2709 | 2987 | 5453 | 6266 |

rer man for eksporten af skibe, har stigningen i 1. kvartal været ca. 9 % mod ca. 11 % i 2. kvartal.

Såvel m. h. t. eksport som m. h. t. import har der således i år været en gunstigere udvikling end i de nærmest foregående år. Den samlede forbedring af handelsbalancen androg i 1. kvartal ca. 420 mio. kr. og ca. 720 mio. kr. i 1. halvår. Det må imidlertid fremhæves, at disse summariske tal i meget betydeligt omfang er præget af store udsving på enkelte vareposter – faldet i kornimporten og skibsleverancerne – som i hvert fald på kort sigt må betegnes som »en-gangs fænomener«. Korrigerer man herfor, bliver den samlede forbedring af handelsbalancen ca. 270 mio. kr. i 1. kvartal og ca. 370 mio. kr. i 1. halvår.

Dette kunne umiddelbart tyde på, at forbedringen i handelsforholdene har været aftagende. Det må dog her erindres, at importstigningen i 2.

TABEL 10

*Månedlig ændring i nettovalutabeholdning. 1. halvår 1963. mio. kr.*

| | Jan. | Feb. | Marts | April | Maj | Juni | I alt 1. halvår |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Nationalbanken | +255 | + 27 | +332 | +107 | + 61 | +247 | +465 |
| Private banker | +293 | +125 | +169 | + 92 | + 76 | +117 | +300 |
| I alt | + 38 | + 98 | +163 | +199 | +137 | +130 | +765 |
| Indgået provenu af off. lån i udlandet | 50 | 85 | 210 | 230 | 150 | 100 | 825 |
| Nettoændring excl. låneprovenu | +12 | + 13 | + 47 | + 31 | + 13 | + 30 | + 60 |

kvartal i et vist omfang dækker over en forøgelse af lagrene efter den kraftige nedgang i årets første måneder.

Den indtrufne forbedring af handelsbalancen har betydet, at også landets valutariske stilling er blevet meget betydeligt forbedret.

For nationalbanken og de private banker under ét udgjorde nettovalutabeholdningen ult. 1962 668 mio. kr. mod 1433 mio. kr. ult. juni i år. Ved vurderingen heraf må dog gøres et par forbehold. For det første er der i perioden indgået ca. 825 mio. kr. som provenu af en række lån, optaget i udlandet af staten, visse kommuner og koncessionerede virksomheder, (cf. tabel 11 og 12). For det andet kender man ikke omfanget af de i samme tidsrum stedfundne private låntagning i udlandet. Denne har i de tidligere år andraget 150–200 mio. kr. pr. kvartal.

TABEL 11

*Nettoændring i valutastilling i 1. halvår. mio. kr.*

| | 1961 | 1962 | 1963 |
|---|---|---|---|
| Nationalbanken | ÷73 | ÷28 | +465 |
| De private banker | ÷80 | ÷138 | +300 |
| I alt | ÷153 | ÷166 | +765 |
| Provenu af off. lån i udlandet | 100 | 337 | 825 |
| Nettoændring excl. låneprovenue | ÷253 | ÷503 | ÷ 60 |

Det samlede indtryk af den økonomiske udvikling i første halvår bliver således, at der er indtruffet en meget væsentlig forbedring i Danmarks stilling over for udlandet, således at man nu har nået en situation med fuld beskæftigelse og formentlig nærmest ligevægt på betalingsbalancen og med en likviditetsudvikling, der i den senere tid har medført en tendens til et rentefald. Hvorvidt det indtrufne omslag er af varig karakter, kan det være vanskeligt at afgøre. I betragtning af de mange ekstraordinære forhold, der har præget økonomien i de forløbne seks måneder, må man på dette punkt nok anlægge en noget forsigtig vurdering.

## HELHEDSLØSNINGEN

I sin redegørelse til regeringen af 18. december 1962 vedrørende »det realøkonomiske grundlag for de kommende måneders økonomisk-politiske afgørelser« henstillede formandsskabet for Det økonomiske Råd, at »man i den nuværende situation søger en samlet løsning på de foreliggende fordelingspolitiske spørgsmål«. Efter formandsskabets opfattelse burde indkomstfordelingsmæssige hensyn træde tilbage for hensynet til at få genoprettet den økonomiske ligevægt, hvorfor man anbefalede, at der vistes tilbageholdenhed både m. h. t. lønninger og udbytter m. v. Sidstnævnte måtte

efter formandsskabets opfattelse snarere nedsættes i forhold til de nærmest foregående år, hvor der var sket en omfattende udstedelse af friaktier m. v. Indkomstforøgelserne burde i det kommende år begrænses til »de formentlig ikke særlig talstærke grupper blandt de dårligst stillede indkomstmodtagere, som ikke har fået nogen realindkomstforbedring i 1962«. Under henvisning hertil – og med konkret baggrund i de mislykkede overenskomstforhandlinger på arbejdsmarkedet – fremsatte regeringen den 25. februar 1963 en række lovforslag, der siden er blevet omtalt som »helhedsløsningen«. I det følgende skal redegøres for hovedtrækkene i denne lovgivning.

Den første gruppe af love omhandler indkomstfastsættelsen for lønarbejdere og andre, der i fordelingspolitisk henseende blev sidestillet hermed. Den anden gruppe tager sigte på en regulering af udbytter, priser og avancer, medens den sidste gruppe vedrører landbrugsstøtten.

I. For arbejdsmarkedets vedkommende bestemmes det i loven om kollektive overenskomster, at de eksisterende lønaftaler skal være gældende uændret for en periode af to år. Dette betyder dog ikke, at lønforhøjelser inden for dette tidsrum ikke skal kunne finde sted. For det første ligger det i bestemmelsen om »uændrede overenskomster«, at hvor selve lønaftalen giver adgang til løntillæg efter visse kriterier – f. eks. personlig dygtighed – i overenskomstperioden, gør loven ingen begrænsning i mulighederne herfor. En sådan »bevægelig« lønfastsættelse findes inden for minimallønsområderne, især inden for jern- og metalindustrien.

For det andet bevarer de ændringer til overenskomsterne, om hvilke parterne forud for lovens gennemførelse var nået til enighed, deres gyldighed. Det samme gælder for specielle spørgsmål, om hvilke der opnås enighed efter dette tidspunkt.

For det tredje bevares dyrtidsreguleringen, dog således at den fremover skal ske efter det nye »reguleringspristal«, der har januar 1963 som basis, og som i modsætning til de tidligere beregnede pristal ikke indeholder skatter og afgifter. Ved overgangen til det nye pristal skete der visse ændringer i beregningsgrundlaget, bl. a. en forhøjelse af dyrtidsportionerne fra 9 øre til 15 øre pr. time. Efter reguleringen pr. 1. marts i år med 18 øre pr. time – eller ca. 210 mio. kr. for LO medlemmer beskæftigede inden for Dansk Arbejdsgiverforenings område – henstod 2 points vedr. den gamle pristalsordning udækkede. Som kompensation herfor udbetales til september i år et særligt tillæg på 6 øre pr. time, eller ca. 35 mio. kr.[1])

For det fjerde blev der i loven fastsat visse beløbsrammer, inden for hvilke der hvert år skulle ydes løntillæg. Udfyldningen af rammerne skulle

[1]) Den samlede kompensationsudbetaling vdr. såvel det organiserede som det uorganiserede arbejdsmarked samt vdr. pensionister, tjenestemænd m. v. andrager ca. 200 mio. kr.

afgøres ved forhandling mellem arbejdsmarkedets parter, dog således at der i det første år skulle tages særligt hensyn til de lavest lønnede arbejdere, og i begge årene skulle man tilstræbe en vis udligning mellem størrelsen af mænds og kvinders dyrtidsportioner.[1]) Det blev samtidig fastslået, at de aftaler, hvorom parterne nåede til enighed, skulle være retningsgivende også for det uorganiserede arbejdsmarked.

Beløbsrammerne specificeredes således, at der i det første år skulle ydes løntillæg til de ca. 50 % af LO's medlemmer, der er beskæftigede inden for arbejdsgiverforeningens område, til et samlet beløb af 60 mio. kr. For landbrugets vedkommende blev fastsat en beløbsramme på 8 mio. kr. For 1964 blev beløbene forhøjet til 120 mio. kr. resp. 19 mio. kr.

Mellem organisationerne er der siden opnået enighed om følgende fordeling af de nævnte beløb:

A. Fordeling af de 60 mio. kr. pr. marts 1963.

| | | |
|---|---|---|
| Forhøjelse af kvindernes dyrtidsportioner med 7 øre pr. time[2]) | 9.1 | mio. kr. |
| Forhøjelse af lønninger for handels- og kontorfunktionærer (HK-området) | 3.9 | – – |
| Forhøjelse af lønninger for søfolk | 0.8 | – – |
| Lavtlønstillæg for minimallønnede | 6.6 | – – |
| Lavtlønstillæg for normallønnede | 39.7 | – – |
| I alt | 60.1 | mio. kr. |

For HK-området, der omfatter ca. 200.000 funktionærer, er der opnået enighed om en revision af mindstelønsskalaerne m. h. p. tillæg til de laveste løntrin. Desuden er der sket forhøjelser af anciennitetstillæggene. Endelig er der truffet aftale om en forhøjelse af kvindelige funktionærers løn m. h. p. indførelse af ligeløn pr. 1. januar 1965.

For minimallønsområdet, excl. jern- og metalindustrien, forhøjes minimallønnen (incl. de almindelige dyrtidstillæg og incl. kvindernes ekstra tillæg på 7 øre pr. time) for voksne mandlige arbejdere til 548 øre pr. time, medens satsen for kvindelige arbejdere forhøjes til 455 øre pr. time. For jern- og metalindustriens vedkommende forhøjes mindstebetalingssatserne (el. alle dyrtidstillæg) til 276 øre for mænd og 197 øre for kvinder.

Det maksimale lavtlønstillæg udgør for minimallønsområdet 42 øre pr. time.

For normallønsområdet skal de nye mindstelønninger (incl. alle dyr-

[1]) Ved pristalsreguleringens indførelse var dyrtidstillægget for kvindelige arbejdere lavere end for mandlige arbejdere. Fra dette tidspunkt indtil dyrtidsportionerne blev af samme størrelse for alle, var der kumuleret en forskel på i alt 50 øre. Denne søges nu udlignet gennem ydelse af ekstra dyrtidstillæg til kvinder.

[2]) Cf. fodnoten foran.

tidstillæg, visse generelle overenskomstmæssige tillæg og incl. lavtlønstillæg) udgøre 593 øre pr. time for mænd og 457 øre for kvinder. Ved beregningen af lavtlønstillægget, der højst kan udgøre 30 øre pr. time, gøres fradrag for produktionstillæg, bonus el. lign.

B. Fordelingen af de 8 mio. kr. inden for landbruget kendes ikke. Der er opnået enighed om flg. lønforbedringer: Forhøjelse af kvindernes dyrtidsportion (7 øre pr. time), månedlige tillæg til medhjælpere med kost og logi (17 kr. pr. md.), tillæg til daglejere (73 øre pr. dag) samt et lavtlønstillæg på 15–20 øre pr. time. Tillægget ydes således, at mænd resp. kvinder med timelønninger på højst 563 øre resp. 425 øre pr. time får det maksimale tillæg på 20 øre, medens personer med en højere løn maksimalt kan få et tillæg på 15 øre, dog således at lønnen og tillæg ikke kan overstige 593 øre for mænd og 457 øre for kvinder – svarende til normallønsområdet i industrien.

C. Fordeling af de 120 mio. kr. pr. 1. marts 1964.

| | | |
|---|---|---|
| Forhøjelse af kvindernes dyrtidsportion[1]) | 13.0 | mio. kr. |
| Forhøjelse af lønninger inden for HK-området | 7.8 | – – |
| Forhøjelse af lønninger for søfolk | 1.6 | – – |
| Forhøjet skifteholdsbetaling[2]) | 4.5 | – – |
| Forhøjet søgnehelligdagsbetaling[3]) | 6.5 | – – |
| Forhøjede feriepenge[4]) | 35.9 | – – |
| Generelt tillæg til alle tidlønninger[5]) | 51.0 | – – |
| I alt | 120.3 | mio. kr. |

D. Den tilsvarende fordeling af landbrugets beløbsramme på 19 mio. kr. kendes ikke. Der er opnået enighed om en forhøjelse af kvindernes dyrtidsportioner (10 øre pr. time), et tillæg til medhjælpere med kost og logi (26 kr. pr. måned), et tillæg til daglejere (112 øre pr. dag), højere søgnehelligdagsbetaling (2 øre pr. time), forhøjede feriepenge (med 3/4 %) samt et generelt løntillæg (20 øre pr. time).

Det bestemmes endvidere i loven om kollektive overenskomster, at der med virkning fra 1. april 1964 skal gennemføres en efterlønsordning (tillægspension), baseret på indbetalinger fra arbejdere og arbejdsgivere. Den årlige udgift hertil anslås for medlemmerne af Dansk Arbejdsgiverforening

[1]) 10 øre pr. time.
[2]) 10 øre for 1. skift og 15 øre for 2. skift.
[3]) 5 kr. for mænd og 4 kr. for kvinder.
[4]) Med 3/4 % til 7 1/4 %.
[5]) 11 øre pr. time.

til ca. 45 mio. kr. Til forberedelse af pensionsordningen nedsættes et udvalg, der skal afgive indstilling inden den 1. december i år.

Endelig sker der ved et ændringsforslag til sygeforsikringsloven en àjourføring af sygedagpengene, således at de svarer til 80 % af den gennemsnitlige timefortjeneste. I forbindelse hermed forhøjes arbejder- og arbejdsgiverbidrag til dagpengefonden. Forhøjelsen gennemføres i løbet af 1964 og 1965. Merudgiften for samtlige arbejdsgivere anslås til ca. 27 mio. kr. årligt, dog kun ca. 13 mio. kr. i 1964.

Inden for Dansk Arbejdsgiverforenings område kan den samlede forhøjelse af lønninger, pensioner m. v. (ekskl. egentlig dyrtidsregulering og lønglidning) som følge af helhedsløsningen fra og med marts 1964 opgøres til flg. beløb:

| | | | |
|---|---|---|---|
| Kompensationstillæg pr. sept. 1963 | ca. | 35 | mio. kr. |
| Beløbsramme for 1963 | – | 60 | – – |
| Beløbsramme for 1964 | – | 120 | – – |
| Efterlønsordning fra april 1964 | – | 45 | – – |
| Forhøjede bidrag til dagpengefonden i 1964 | – | 6 | – – |
| I alt | ca. | 266 | mio. kr. |

Den samlede forhøjelse svarer til ca. 6 % af lønsummen inden for området. Til sammenligning kan nævnes, at beløbsrammen ved overenskomstforhandlingerne i 1961 var på 220 mio. kr.

Ved en vurdering af lønudvilkingen i de kommende to år, må man til ovennævnte beløb lægge virkningen af lønglidningen, der måske kan anslås til 2–3 % pr. år, samt en evt. dyrtidsregulering. Efter overgangen til det nye pristal regner man med, at en dyrtidsportion inden for det her nævnte område udgør ca. 90 mio. kr. eller omkring 2 % af den samlede lønsum.[1])

M. h. t. indkomstfastsættelsen for andre grupper end lønarbejdere skal nævnes, at der for statstjenestemændenes vedkommende blev opnået enighed om en forhøjelse af overenskomstportionerne for de lavest lønnede til et samlet beløb af ca. 12 mio. kr. i 1963 og et generelt løntillæg på 8 portioner, eller ca. 55 mio. kr., i 1964. For de komunalt ansatte vil blive gennemført lønforhøjelser efter tilsvarende retningslinier. Også folke-, invalide- og enkepensionerne blev forhøjede. Dels blev det midlertidige tillæg fra efteråret (omskompensationen) indarbejdet i pensionssatserne, dels vedtog man en samlet forhøjelse af pensionerne i 1963 på i alt ca. 51 mio. kr.

[1]) For det samlede arbejdsmarked anslås en dyrtidsportion til ca. 300 mio. kr., hvortil kommer pristalsregulering af tjenestemandslønninger, af folkepension m. v. til et beløb af ca. 200 mio. kr.

Derimod er reguleringens omfang i 1964 endnu ikke fastlagt. Til alle de her nævnte grupper udbetales desuden til september et særligt tillæg som kompensation for »udækkede« points i forbindelse med overgangen til den nye pristalsregulering.

II. Som det politiske modstykke til bestemmelserne om indkomstfastsættelsen på arbejdsmarkedet m. v. vedtog folketinget 3 love, der tilsigtede en regulering af de selvstændige næringsdrivendes indkomster.

I loven om udbyttebegrænsning bestemmes det, at de årlige udbyttebetalinger i 1963 og 1964 ikke må overstige de beløb, der gennemsnitligt er blevet udbetalt i løbet af de sidste tre år. Dog kan der altid udbetales et beløb svarende til 6 % af den indbetalt aktiekapital, og er denne inden for de sidste tre år udvidet med nytegnet og indbetalt kapital, kan det tilladte udbyttebeløb forhøjes tilsvarende. Det samme gælder ved nytegning af aktiekapital i lovens gyldighedsperiode. Ved beregningen af gennemsnitsbeløbet bortses fra friaktier, bonus og andre tillæg til udbyttet. Efter tilsvarende retningslinier begrænses vederlag og tantieme til medlemmer af selskabsbestyrelser, repræsentantskaber m. v. Det bestemmes endeligt, at udstedelse af friaktier eller aktieopskrivning i de kommende to år kun kan finde sted, hvis de modsvarer en tidligere foretaget nedskrivning.

Ved en særlig lov indføres pris- og avancestop for en periode af to år. Udgangspunktet er priserne og bruttoavancen den 25. februar i år. Uden monopoltilsynets godkendelse kan priserne kun forhøjes med omkostningsstigninger, der kan godtgøres at være indtruffet efter denne dato.[1]) Som omkostningsstigninger godkendes stigninger i indkøbspriser, transport og andre driftsomkostninger, dyrtidsregulering samt andre lønforhøjelser i h. t. loven om kollektive overenskomster.[2]) Derimod kræver f. eks. indregning i prisen af øgede afskrivninger p. g. a. øgede nyinvesteringer godkendelse.

Loven gælder for virksomheder inden for industri, handel, håndværk samt for transport- og tjenesteydelser, – også for virksomheder, der i forvejen er undergivet tilsynets kontrol.

Undtaget fra lovens bestemmelser er: eksportvirksomheder, løn- og arbejdsforhold, erhvervsvirksomheder med offentlig godkendelse[3]), producentpriser for landbrugsvarer m. v., værdipapirer, patenter o. lign., grundpriser, offentlig og koncessioneret transportvirksomhed samt offentlige hospitaler.

---

[1]) Med prisforhøjelse sidestilles ændringer i rabat- og bonusordninger m. v. til køberens ugunst.

[2]) Det gælder også sådanne lønforhøjelser for uorganiserede arbejdere, som beløbsmæssigt svarer til de på det organiserede arbejdsmarked aftalte.

[3]) Herunder huslejeområdet, koncessionerede selskaber samt offentlige virksomheder, dog ikke private gas-, el- og vandværker.

Loven er midlertidig og bortfalder senest den 31. marts 1964, men den kan ved kgl. anordning ophæves forinden.

Den sidste af de 3 love er loven om indseende med priser. Det bestemmes her, at monopoltilsynet af egen drift eller efter anmodning fra en forbruger-, handels- eller producentorganisation kan iværksætte undersøgelser af pris- og avanceforhold på områder, hvor tilsynet finder det påkrævet. I forbindelse med en sådan undersøgelse kan der dekreteres prisstop for et tidsrum af indtil 3 måneder. Hvis tilsynet finder, at pris- og avanceforholdene er urimelige, kan det fastsætte almindelige bestemmelser om priser og avancer, som ikke må overskrides, eller offentliggøre vejledende priser. Loven er tænkt som en forløber for en mere varig lovgivning på området. Den skal tages op til revision i folketinget inden den 1. april 1965.

III. Det blev endeligt besluttet at videreføre landbrugsstøtten for høståret 1964/65. Det samlede støttebeløb, hvis fordeling er vist nedenfor, udgør for finansåret 1963/64 410 mio. kr.

| | | |
|---|---|---|
| 1. Kontanttilskud (ejendomsstørrelse) | 70 | mio. kr. |
| Kontanttilskud (ko-antal) | 80 | – – |
| Tilskud til landbrugets dispositionsfond | 100 | – – |
| Tilskud til nedsættelse af prisen på kunstgødning | 50 | – – |
| Kontanttilskud til mejerirationalisering[1]) | 10 | – – |
| I alt kontanttilskud i h. t. loven om afsætningsfremmende foranstaltninger | 310 | – – |
| 2. Tilskud til kornudligningsfonden[2]) | 20 | – – |
| 3. Tilskud til nedsættelse af landbrugets amtskommunale grundskyld | 35 | – – |
| 4. Bortfald af grundskyld og grundstigningsskyld til staten for landbrugsejendomme | 45 | – – |
| I alt direkte støtte | 410 | mio. kr. |

Hertil kommer statens nettotab ved videresalg af indkøbt korn, der i 1961–62 udgjorde ca. 77 mio. kr. mod ca. 88 mio. kr. i 1962–63. På finansloven for 1963–64 er posten optaget med ca. 72 mio. kr. Endvidere forøges den samlede landbrugsstøtte i 1963–64 med ca. 40 mio. kr., der udgør den uforbrugte del af sidste finansårs bevilling til afsætningsfremmende foranstaltninger.

[1]) Tilskuddet fandtes ikke i de tidligere love.

[2]) Tilskuddet vedrørende høståret 1962/63. For det følgende år er tilskuddet forhøjet med 10 mio. kr.

Endelig videreføres rapsordningen, i. h. t. hvilken margarinefabrikkerne sidste år udbetalte 8 mio. kr., ligeosm de eksisterende hjemmemarkeder for de vigtigste landbrugsvarer opretholdes.

Bortses fra korn-, raps- og hjemmemarkedsordningerne og betragtes alene de bevilligede beløb, er det samlede tilskud stort set uændret i forhold til den tidligere lov. Derimod er sket en ændring i støttens sammensætning, idet tilskuddene til de enkelte landmænd er nedsat, medens tilskuddet til rationaliseringsformål m. v. er blevet forøget.

*H. K.*
*2.9. 1963.*